

Monumentnummer*: 532296

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 15 juli 2016
Kadaster deel/nr 82813/58

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Utrecht Utrecht Utrecht

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Utrecht AA 36

Omschrijving**

Cluster 30. Toegangsbrug I (naar het landhoofd / voorfort).

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

TOEGANGSBRUG I (naar het landhoofd / voorfort), gelegen ten zuiden van het fort over de buitenste fortgracht. De brug dateert in oorsprong vermoedelijk van rond 1880. Het ophalen of verwijderen / vernietigen van bruggen is sinds de oudheid een probaat middel om indringers te weren. Niet alleen werd zo de doorgang of overtocht over een waterloop, een droge of een natte gracht of een terreindiepte belemmerd of vertraagd, maar ook moest een aanvaller zelf zorgen voor middelen om de barrière eventueel zelf te nemen. Houten bruggen waren relatief snel te vernietigen, desnoods door ze in brand te steken. Stenen en betonnen bruggen vergden een grotere en meer tijdrovende ingreep, al kon een springlading soms snel het gewenste effect sorteren. Met de komst van ijzeren bruggen - in de loop van de 19de eeuw op grote schaal toegepast in vele varianten - bleef de tweede mogelijkheid bestaan, maar verdween de eerste. Het opblazen van bruggen was kapitaalvernietiging en gebeurde alleen in uiterste noodzaak. Manieren waarop ijzeren bruggen afgesloten konden worden was ophalen of uitnemen dan wel ontoegankelijk maken van (kleine) delen ervan. De brug ten zuiden van Fort De Gagel is vermoedelijk altijd een vaste verbinding geweest tussen de beide hoofden. De brug vormde een civiele schakel in de omleidingsweg (Gageldijk) en was van militaire betekenis als eventueel uit te nemen of anders te vernietigen verbinding van de Klodijk met het landhoofd.

Omschrijving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

TOEGANGSBRUG I (naar landhoofd / voorfort), vermoedelijk van omstreeks 1880, tussen de Klopdijk en de Gageldijk en deel uitmakend van de omleidingsweg rond het fort. De kleine brug (ca. 4 x 3,50 m), met in baksteen en enkele natuurstenen blokken uitgevoerde hoofden en vleugels, kent een houten brugdek met ijzeren leuning die vijf vakken van kruislingse verbanden beslaan en die gekromde uiteinden bezitten.

Waardering

TOEGANGSBRUG I (naar landhoofd / voorfort) van het Fort De Gagel is van algemeen belang vanwege:

- * Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.
- * Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op en ontstond als uitvloeisel van
  - het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw) en - de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19de eeuw).

Het betreft hier een onderdeel dat oorspronkelijk dateert van rond 1880, namelijk een aan de militair-strategische bouwkunde gerelateerde uiting van historische weg- en waterbouwkunde.

- * Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, alsmede vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.
- * Het onderdeel is representatief (karakteristiek) omdat het een goed voorbeeld is van toepassing van dit type brug in een gecombineerde civiele en militaire situatie.
- * Het onderdeel is tamelijk gaaf bewaard omdat hoofdvorm en bouwkundige detaillering, alsmede diverse onderdelen intact zijn gebleven.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Versperring

Functie